THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
S. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING Co. Ltd.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3047
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at G. P. O. Toronto Ont. January 22nd 1912

סורצזיכטיגע ארבייטער פאליטיק

אין די ארבייטער רייהען אין קאנאדע, אנהייבענדיג פון די עקסטרעם קאנסערוואטיווזע אין ענדיגענדיג מיט די עקסטרעם לינקע — די קאמוניסטען, הערשט יעצט א געגנערשאפט צום אימיגראנט, און זיי זעהען איין די סיבה פון דער גרויסער ארבייטסלאזיגקייט אין דער איינ־וואנדערונג.

די פיהרער זיי די געפיהרטע גלייבען, אז זאל מען אפשטעלען די איינוואנדערונג און מען וועט איך פארקלענערען די ארבייטסלאזיגקייט. דאס איז דער זייבטיגסטער ארגומענט, דער זייבטיגסטער מאטיו, וואס האט געפיהרט צו דעם, אז ביי צוויי ארבייטער קאנפערענצען אין האמילטאן און אין טאראנטא, זאלען אנגענומען ווערען רעזאלוציעס געגען אימיגראציע.

אבער אזא פאליטיק איז נאר א קורצזיכטיגע.

עס הערען זיך יעצט אפטע געשריייען אין קאנאדע, אז דאס לאנד הערט פארפלייצט מיט בילליגע סחורות, וועלכע ווערען אהער ארייגגע־בראכט פון אייראפע. ווארום זשע גיט ציהען פון דעם די גיטיגע לאגיק. אוב מען וויל זיך איסהיטען אז דער ענגלישער אדער דייטשער מעכאניק זאל גיט קומען אהער, און צוליעב קלענערע שכירות און א קלענערען לעבענס־סטענדערד ארויסשטייסען דעם היגען ארבייטער — זאל ער בעסער בלייבען אין דערהיים, לויטען די רעזאלוציעס. אבער בלייבען אין דערהיים, מיינט נאך אז דארטען זעצט ער צו פראהצי־הען בילליג, און די דאזיגע סחורות הערען אין קאנאדע, אין די קאנאדער סחורות, אין ארויסשטייסענדיג זיי פון מארק, וואס דאס מיינט איך פארמאכטע פאבריקען אין ארבייטסלאזיג־קייט.

וואס זשע פראפיטירט פון דעם דער קאנאדער ארבייטער? ווי אזוי זשע לעזט ער דאדורך זיין ארבייטסלאזיגקייט־פראגע? איז עס דאך דארום נאר קורצזיכטיגע פאליטיק.

און איך עסטוואס מעהר.

פון אפשטעלען די איינוואנדערונג, האט דער ארבייטער ניט נאר ניט צו פראפיטירען, נאר איך פיעל צו פארליירען.

א פארגרעסערטע איינוואנדערונג מיינט א גרעסערער געבייך. א פארגרעסערטע באפעלקערונג מיינט א גרעסערער אינערליכער מארק, מיינט עס מעהר „ארבעדס" פאר די אפאריקען און מעהר ארבייט. אמת עס מיינט מעהר ארבייטער, אבער עס מיינט איך א פארגרעסערונג אין ארבייטס־מעגליכקייטען.

דאס זעהען אבער ניט איין, אפילו די פארשטענדיגסטע אין דער ארבייטער באוועגונג. און דארום נעהמט זיך די געגנערשאפט, א געגנער־שאפט וואס איז א רעזולטאט פון דער דאזיגער קורצזיכטיגער פאליטיק.

א גרעסערע באפעלקערונג, מעהר איינוואנדערער, איז ניט נאר קאנאדע'ס גוט אלס גאנצע, נאר עס איז איך אין די אינטערעסען פון די ארבייטער גופא.

קעז עס מעגליך זיין?

אין פארלויף פון די יום טוב טעג האט אונז די „איטא" געבראכט פאלגענדע גייעס פון מאסקווע:

„דער מאסקווער רב, מאנעס, וועלכער איז לעצטענס עפענטליך ארויסגעטראטען געגען אלע רבנים פיהרט איצט אן אן אנטי־רעליגיעזע פראפאגאנדע צווישען די ברייטע אידישע מאסען. זיין ערשטע לעקציע האט ער געהאלטען אין דעם ארבייטער קלוב אין מינסק. די טעמע איז געווען די אפשאפונג פון פסח. מאנעס האט קריטיקירט די תורה און האט אפעלייקענט אז משה האט אמאל גאר עקזיסטירט. ער האט אנגעוויזען אז די געזעצען פון אפהיטען שבת זיינען שעדליכע און האט גע'עצה'ט יעדען אייגענס פון די אנוועזענדע צו באקען ברויט אים פסח אנשטאט מצה.

איך דער פראגע וואס מען האט איהם געשטעלט איב ער זיינע עסען ברויט אים פסח האט רבי מאנעס געענטפערט אז יא".

קען עס מעגליך זיין? — די פראגע שטעלט זיך זאפארט, ווען מען לעזט עס.

א אידישער רב זאל אזוי דרש'ענען — אפילו פאר דער באלשעב־וויסטישער רוסלאנד איז עס שיין צופיעל.

מיט צעהן יאהר צוריק

מיט צעהן יאהר צוריק חול המועד פסח, איז אין וואַרשע גע־שטארבען אינזער גרויסער דיכטער אין קלאסיקער י. ל. פרץ.

צעהן יאהר אין זיי שנעל מיר האבען עס פארגעסען.

מיט וועלכע יאהרציייטען און מיט וועלכע צייזאמענקונפטען דער־מאנען מיר היינט זיין נאמען. די ערשטע עטליכע יאהר נאך זיין טויט, איז נאך דא אין דארטען אראנזשירט געווען א יאהרצייט. מיט'ן לויף אבער פון יאהרען האט מען אין אלעס פארגעסען.

און עס וויילט זיך מאכען פאלגענדען פארגלייך:

די צוויי ענגלישע דיכטער, ראבערט בוירנס און טשארלז דיקענס זיינען שוין לאנג טויט. דאך עקזיסטירט ביי אונז אין שטאדט צוויי אר־גאניזאציעס, א „בוירנס סאסייטי" און א „דיקענס פעלאושיפ", וועמענס אריסגאבע עס איז ניט נאר אפצוהיטען יארצייטען. נאר איך פאפולער צו האלטען זייערע שריפטען.

ביי אונז אין שטאדט געפינען זיך איך ארגאניזאציעס, וואס טרא־גען דעם נאמען י. ל. פרץ. עס זיינען איך דא קינדער־שולען, וואס ריפען זיך איך פרצ'ס נאמען.

אבער איך זיי דערמאנען זי דאפילו ניט, אז י. ל. פרצ'ס נאמען דארף געערט ווערען איך א פאסיגען אופן.

אין גאנצען צעהן יאהר — אבער ווי שנעל מיר האבען עס פאר געסען.

* * *

מעות אויסבעסערונגען: — די לעצטע דריי שורות פון אונזער נעכטיגען ערשטען לייט־ארטיקעל „זאל מען עס געדענקען!" האבען גע־הערט צום אנהויב פונ'ם צווייטען לייט־ארטיקעל „אידישע גרויסען פון פארשיידענע לענדער".

א צווייטער טעות אונ'ם ערשטען לייט־ארטיקעל איז אויך געווע־זען אין דער צאהל שטימען. עס האבען געשטימט 87 פאר דער רעזאלו־ציע צו באגרענצען די איינוואנדערונג, און 45 האבען געשטימט געגען.

לכבוד די צווייטע טענ

פון י"ש

אויס מלך,
אויס מלכה,
אויס „פרינצליכע" קליידער;
א סדר?
געוועזען!
נישטא מעהר קיין סדר...

און פרעגט ניט
קיין קשיות —
אזוי איז ביי אידען:
עס האלט ניט
קיין סדר,
עס ציהט ניט דער פרידען...

די צווייטע טעג
זענען
שיין נאר אהן א סדר.
עס העלפט ניט
דאס זיצען,
עס העלפט ניט דער „ליידער".

געווען א
מאנארכיע,
א מלך, א מלכה:
איצט איז זי —
א ציפע
און דו ביסט א צאלקע...

אין דוקא
אצונדער
שיין נאך די סדרים,
ווען ס'ליגט דא
דיין „טראהן" שוין
אראוראלאזט און אריס —

ווילט פרעגען זיך
קשיות,
ניט פיער, נאר א הגדרים:

פארוואס איז
דאס לעבען
דא נאקעט אהן קליידער?
פארוואס קאן
ביי אונז ניט
דא פארט זיין א סדר?

פארוואס — אוי,
פארוואס — אוי,
קומט אונז זיך צו פלאגען?
ווען וועט מען
זיך פארט
צו א סדר דערשלאגען?

און דוקא, ווייל
ס'איז שוין
העט נאר די חרוסת
און טאקע
שוין נאר אויך
די ליעבע פיער כוסות

ווילט דוקא
זיך טרינקען
א כוס נאך א כוס'ע,
ניט ארבע,
נאר מאה —
און טאקע די גרויסע!

לחיים,
לחיים,
לחיים ר' שעפסעל!
לכבוד
די „אנדערע
טענ" מאכט א שנעפסעל!

לכבוד
די „אנדערע
טענ" דארף מען ווערען
א מענש אויך
אן אנד'ער —
מיט אנד'רע באגערען...

טא טרינקט־זשע
לחיים
צום „אנדערן" מענשען...
לחיים.
לחיים! — — —
און נאט זאל אונז בענשען.

לחיים.
לחיים! —
און ניט אויף קאטאוועס:
זאל אונז זיין
צום לעבען.
די שונאים — למות!...

א נלעזעל,
א שניאשקע
א מצה, א טענצעל:
טא נעהמט ביי
די הענט זיך
און פלעכט זיך א קרענצעל,

א לאמיר
פארטאנצען
די וואכען, וואס קומען,
די שונאים — —
וואס וואיען,
די שטערער — וואס ברומען!

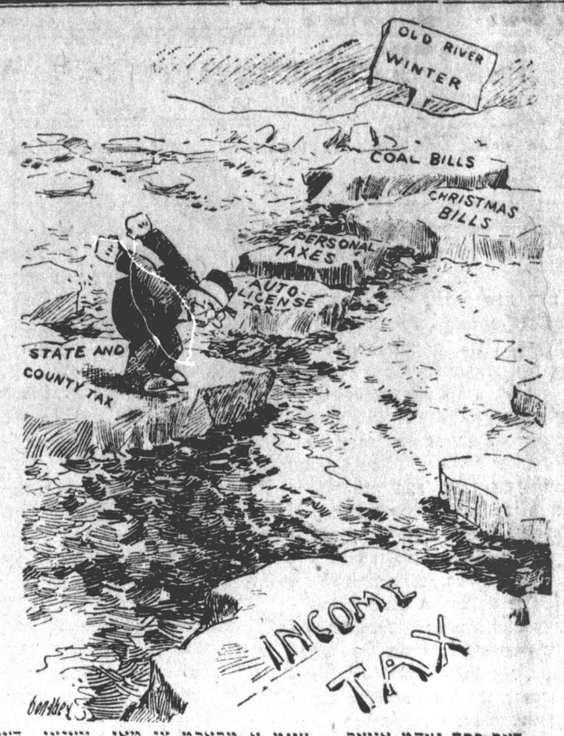

דער פסח געהט אזוועק — צייט א טראכט צו טאן, וועגען דעם וואכעדיגען „אינקאם טעקס" וואס מען דארף שיין צאהלען.

בריעף פון ניו יארק

דער אידישער ערב פסח אין ניו יארק און אין בראנזוויל. — די ספעציע־לע וואשינגטאנער אימיגראציאנס קאמיסיע וואס פארבייזוכט איצט איך עלים איילאנד. — לואי מארשאלס ארויסטריט. וועגען א האלבען מיליאן פאנד פאר די 8 טויזענד אידישע וואנדערער וואס האלגערען זיך אין די אויסלענדישע פארטען.

פון ב. סמאליאר

אויב אין ניו יארק ווערט דער ערב פסח געפייערט אין אידישע הייזער גאנץ עס טוב'דיג ווייס איך אבער ניט ווי אזוי עס פייערען דעם היינטיגען פסח הונדער־טער אידישע אימיגראנטען. וואס לינען אין אייראפא. אין ניו יארק, איך דער אידישער איסט סייד, קאן ער אנטרעפען פונקט די זעלבע בילדער וואס ער האט אמאל געזעהן אין דער היים. אין א גע־וועהנליכען ערב פסח. עס מאכט איך ווידערלייך צו פארגעסען א סדר. ווי אזוי אמעריקע וועט איהר פאלט אריין אין אן ערב פסח־דיגער וואך איך א העסטער סטריט אדער אן ארטשארד סטריט. שאן ניט רעדענדיג וועגען דעם גרויסען טומעל ארום די פסח'דיגע מציאות וואס יעדער פערלער נעבען יעדער פושקארט שריים אויס פאר' עולם, טרעפט איהר דארט די אמת'ע אידישע שילדען מיט אזעלכע אויפשריפטען, ווי "דא קען מען פארקויפן פען דעם חמץ" אדער "דא קויפט מען יין כשר לפסח" און אהנליכע אנאנסען. ווע־גען מצה פארקויף איז שוין אפגערעדט. איהר טרעפט אפילו שילדען וואס אנא־סיגען אויך אז איהר קאנט קריגען חרוסת מריקעס אויף פסח, און אנדערע פסח־דיגע זאכען.

עס איז ניט קיין וואונדער אז דאס אלץ דערמאהנט אייך אין דעם ערב פסח ניט בלויז פון דער גרויסער שטאדט נאר אפילו פון די קליינע שטעדטלאך אין דער אלטער היים. די פראווינץ שטעדט אין אמעריקא אזעלכע ווי שיקאגא, קליוולאנד און אנדערע קאנען וועגען דעם קיין באר־גריף ניט האבען. דארט איז די אידישע באפעלקערונג פיעל קלענער ווי אין ניו יארק און איז מעהר אמעריקאניזירט.

ניט אומזיסט זאגט מען אז ניו יארק איז דער קבוץ גליות פון דער גאנצער וועלט.

דאס איז וועגען ניו יארק

איצט אז זיך גרינג פארצושטעלען וואס עס קומט פאר אן ערב פסח אין בראנזוויל. בראנזוויל איז די ירושלים פון אמעריקא. דאס איז דורכאוס א אי־דיש באזעצטער גענענד. דארטען קענען איהר טרעפען די "ערב פסח'דיגע אימי־גראציע" אין איהר פולען בדען, איינ־שליסענדיג שוין אזעלכע טראדיציאנעלע זאכען ווי דורכלופטערען ספרים, שייערען בלים און אריינפיהרען פסח אין שטוב אריין אויף אן אמת היימישען אופן.

פאראן אין ניו יארק א גאנץ היבשע צאהל אידען וואס קוקען ארויס אויף דעם ערב פסח סעזאן א גאנץ יאהר. דאס אידי־שע לעבען אין ניו יארק איז אזוי טרא־דיציאנעל אז ניט איין הונדערט אידען מאכען א לעבען פון דעם ערב פסח. איהר קאנט דא, נאטירליך, ניט טרעפען דעם טיפ מצה טענער אדער דעם ספעציעלען מצה בעקער פון דער אלטער היים וואס ווארט אויף פסח צו פארדיענען א זייטיגען פארדיענסט. דערפאר טרעפט איהר אבער דא אידען וואס האבען שוין א חזקה יעדען ערב פסח צו באזארגען זייערע קונים מיט מצה שמירה, מיט כרפס און מיט חרוסת, דאס איז מעהרסטענטיילס א טיפ פון אל־טע מענער און פרויען וואס א גאנץ יאהר קאנען זיי, צוליעב זייער עלטער, נארנישט טאן און ווערען מעהרסטענטיילס אויסגע־האלטען פון זייערע זיהן און איידעמס. עס קומט אבער דער ערב פסח הויבט זיך אן זייער סעזאן. זיי לעבען אויף און ווע־רען נאנצע ביזנעסלייט.

אונטערשיעד פון אנדערע מיט אזא טי־טול, וואס ער האט פון זיין שווייגען און שטילקייט ניט געמאכט קיין טוגענד.

דאס איז ביי איהם געווען א געבוי־רענער שטריך. ער איז שטענדיג געווען באשיידען אנ' צוריקגעצויגען. אין דער פריהערדיגער יוגענד איז ער מיט זיין התבודדות זאגאר דערגאנגען ביז צו א סקעפטיזם. ווען ער איז נאך געווען צ יונגער איינגעל פלעגט ער בשתיקה פון די עלטערען פאסטען תעניתים כדי צו דער־גרייכען צו דער מהרגה פון די גרויסע צדיקים וואס מאכען אפטע באזוכען אויפ'ן הימעל, שמועסען זיך דורך מיט'ן רבונו של עולם מכח דער וועלט און מכח דעם פאלק ישראל. ער פלעגט אנטלויפען אין פעלד און דארטען דאוונען מיט מיט גרויס כונה אונטערן פריייען הימעל און פאר־גיסען טייכען טרעהרען אויף גלות השכינה. ער פלעגט דאוונען מיט אזא פאראד, אז ער פלעגט זיך באגיסען מיט טייכען שוויים און צו זיינע בכיות איז קיין שיעור ניט געווען.

אבער די התבודדות און שטילקייט איז ביי איהם שטארקער געוואָרען אין די שפעטערדיגע וואנדער יאהרען, ווען ער האט אנגעהויבען טרעפען שטרויס־לונגען אויפ'ן וועג. אנדערע תאבען די „בית־עם", און אין איינטיילען אין שלאפען איז געווען אויף אן אור־לויב אויף אן אנדערע אופן. אין דער חסידישער בחור'ל האט זיך אנגעהויבען פארטיעפען אין זיך אין אור האט זיך צוזאמענגעטראפען מיט דעם הארטען שווערען לעבען צום ערשטע מאל אין דייטשלאנד. אין יענע יאהרען האט מען זיך אין דייטשלאנד זעהר ניט שעהן באר־חסידישע בחורים, וואס ער האט פון זיין שווייגען און שטילקייט ניט געמאכט קיין טוגענד.

דאס איז ביי איהם געווען א געבוי־רענער שטריך. ער איז שטענדיג געווען באשיידען אנ' צוריקגעצויגען. אין דער פריהערדיגער יוגענד איז ער מיט זיין התבודדות זאגאר דערגאנגען ביז צו א סקעפטיזם. ווען ער איז א יונגער איינגעל פלעגט ער בשתיקה פון די עלטערען פאסטען תעניתים כדי צו דער־גרייכען צו דער מהרגה פון די צדיקים וואס מאכען אפטע באזוכען אויפ'ן הימעל, שמועסען זיך דורך מיט'ן רבונו של עולם מכח דער וועלט און מכח דעם פאלק ישראל. ער פלעגט אנטלויפען אין פעלד און דארטען דאוונען מיט מיט גרויס כונה אונטערן פריייען הימעל און פאר־גיסען טייכען טרעהרען אויף גלות השכינה. ער פלעגט דאוונען מיט אזא פאראד, אז ער פלעגט זיך באגיסען מיט טייכען שוויים און צו זיינע בכיות איז קיין שיעור ניט געווען.

אבער די התבודדות און שטילקייט איז ביי איהם שטארקער געוואָרען אין די שפעטערדיגע וואנדער יאהרען, ווען ער האט אנגעהויבען טרעפען שטרויס־לונגען אויפ'ן וועג. אנדערע תאבען די „בית־עם", און אין איינטיילען אין לעבען און די נויט געמאכט רעדעוודיג, שרייעווידיג, איהם האבען זיי געמאכט שטילער, צוריקגעצויגענער. דער דאזיגער אידעאלער און